

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

โลกในยุคปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรวดเร็ว ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลกโดยปัจจัยสำคัญที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าว ได้แก่ คุณภาพของคน ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง (กรมวิชาการ, 2545 ก : 1)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปัจจุบัน มุ่งที่จะพัฒนาคุณภาพของคนโดยการบริหารจัดการศึกษาในเชิงคุณภาพ มีการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่ส่งเสริม และผลักดันให้กระบวนการทำงานในทุกระดับ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องดำเนินไปอย่างสอดรับกันเป็นระบบ มุ่งหน้าไปในทิศทางที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ เพื่อบรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยหลักการและวิธีการบริหารและการจัดการคุณภาพ (Quality management) สมัยใหม่ที่เน้นการสร้างความมั่นใจให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ว่าผู้เรียนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยที่ความมั่นใจนี้ต้องตั้งอยู่บนรากฐานของหลักวิชา ข้อเท็จจริง หลักฐานเชิงประจักษ์ และความสมเหตุสมผลเป็นสำคัญ (กรมวิชาการ, 2545 ข : 2-3)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ในหมวด 6 มาตรา 47-49 สำคัญโดยสรุปคือ ให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ โดยการประกันคุณภาพการศึกษาประกอบไปด้วย ระบบประกันคุณภาพภายใน และระบบประกันคุณภาพภายนอก ให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายใน และให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องตามระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา และให้สถานศึกษาจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน ตลอดจนรับการประเมินคุณภาพจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือองค์กรประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี โดยจะต้องมีการประเมิน

คุณภาพภายนอกครั้งแรกของสถานศึกษาทุกแห่งภายใน 6 ปี นับตั้งแต่วันที่ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติมีผลบังคับใช้ (วิจารณ์ พานิช และคณะ. 2544 : 1)

ถึงแม้ว่าในระยะเวลาที่ผ่านมา กระทรวงศึกษาธิการได้มีความพยายามในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยตลอด และจากการที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้ประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา มาตั้งแต่การประเมินนำร่องเมื่อปี 2544 จนถึงปัจจุบันมีสถานศึกษาได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกไปแล้วมากกว่าร้อยละ 70 แต่จากการติดตามผลการประเมินในรอบแรกมีสถานศึกษาบางส่วนเท่านั้นที่ได้นำผลการประเมินภายนอกไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง (วิจิตร ศรีสุวาน. 2543 : ไม่มีเลขหน้า) ซึ่งโรงเรียนนาข่าวิทยาคม อำเภอวาปีปทุม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2 ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา โดยบริษัท เอส.เอ. วิชั่น จำกัด ระหว่างวันที่ 11-13 ตุลาคม 2547 และบริษัทประเมินได้แจ้งผลการประเมินให้ฝ่ายบริหาร และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบ ผลการประเมินในวันสิ้นสุดการประเมิน และยืนยันให้โรงเรียนทราบอย่างเป็นทางการในวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 หลังจากนั้นโรงเรียนได้นำผลการประเมินแจ้งต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประชุมร่วมกับคณะครูอาจารย์ก่อนเปิดภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ผลการประเมินสรุปได้พอสังเขปดังนี้ มาตรฐานด้านผู้เรียน 7 มาตรฐาน มีผลการประเมินอยู่ในระดับ ดี จำนวน 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานที่ 10 และมาตรฐานที่ 12 มีผลการประเมินอยู่ในระดับ พอใช้ จำนวน 4 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 4 มาตรฐานที่ 5 มาตรฐานที่ 6 และมาตรฐานที่ 9 มาตรฐานด้านผู้บริหาร 5 มาตรฐาน มีผลการประเมินอยู่ในระดับ ดี จำนวน 1 มาตรฐานคือ มาตรฐานที่ 18 มีผลการประเมินอยู่ในระดับ พอใช้ จำนวน 4 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 13 มาตรฐานที่ 14 มาตรฐานที่ 20 และมาตรฐานที่ 25 มาตรฐานด้านครู 2 มาตรฐาน มีผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ทั้ง 2 มาตรฐาน กล่าวโดยสรุปคือการประเมินคุณภาพภายนอกทั้ง 14 มาตรฐาน ของโรงเรียนนาข่าวิทยาคม มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี 4 มาตรฐาน และมีผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ 10 มาตรฐาน จากผลการประเมินดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนาข่าวิทยาคมยังเป็นปัญหาอยู่มาก เพราะมีมาตรฐานที่ได้รับผลการประเมินอยู่ในระดับดีไม่ถึง 1 ใน 3 ของมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยในฐานะเป็นรองผู้อำนวยการโรงเรียนนาข่าวิทยาคม ซึ่งได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตระหนักดีว่า

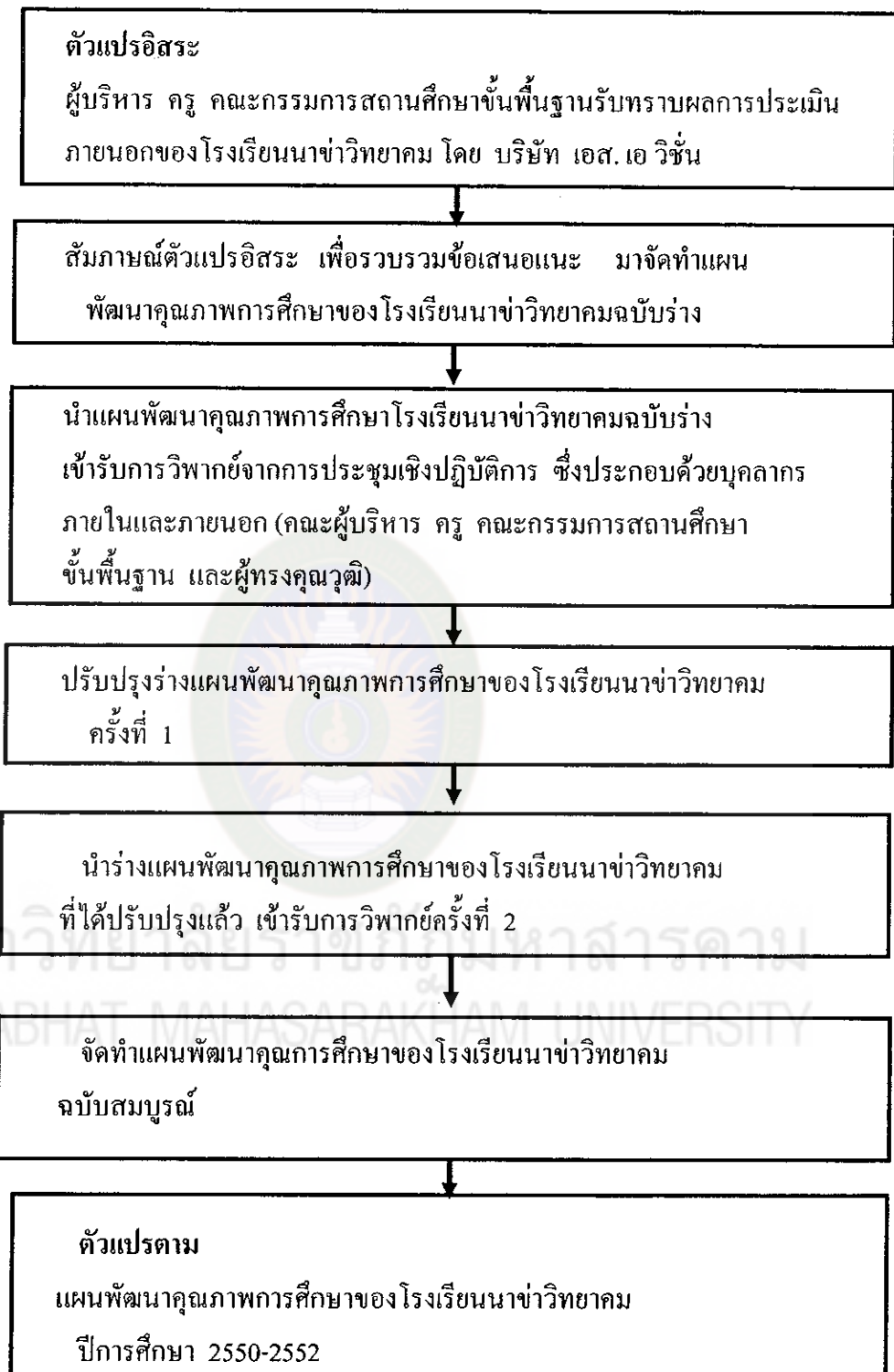
○ การประเมินครั้งนี้เป็นการประเมินครั้งที่ 1 เท่านั้น และอีกไม่เกิน 5 ปี ชำนาญการประเมินครั้งที่ 2 ก็จะติดตามมา ดังนั้นโรงเรียนต้องนำผลการประเมินนี้แจ้งบุคลากรทราบ และระดมสรรพกำลังในการจัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน และปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด เพื่อจะทำให้ได้รับผลการประเมินในรอบต่อไป มีผลการประเมินเป็นที่น่าพึงพอใจยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมจุดเด่น และลดจุดด้อยที่ได้รับจากการประเมินครั้งนี้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1. เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนาข่าวิทยาคม อำเภอวาปีปทุม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ในปีการศึกษาต่อไป
2. เพื่อนำผลที่ได้จากข้อ 1 มาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนนาข่าวิทยาคม ปีการศึกษา 2550-2552

กรอบแนวคิดการวิจัย

○ การวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม (Participation action research) และมุ่งนำความคิดเห็นของฝ่ายบริหาร คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนนาข่าวิทยาคม อำเภอวาปีปทุม สำนักงานเขต 2 จำนวน 50 คน ซึ่งได้รับทราบผลการประเมินคุณภาพภายนอกโรงเรียนนาข่าวิทยาคม ของบริษัท เอส.เอ.วิชั่น ที่ทำการประเมินโรงเรียนนาข่าวิทยาคม และได้แจ้งผลการประเมินคุณภาพคุณภาพทั้ง 14 มาตรฐานให้บุคลากรทราบเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2547 มาร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนนาข่าวิทยาคม อำเภอวาปีปทุม ในปีการศึกษา 2550-2552 โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษา ข้อเสนอแนะของฝ่ายบริหาร คณาครู และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนนาข่าวิทยาคม ที่ได้รับทราบผลการประเมิน คุณภาพภายนอกของโรงเรียน มาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนาข่าวิทยาคม อำเภอวาปีปทุม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยทำการศึกษา จากประชากร และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้คือ

1. ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ฝ่ายบริหาร คณาครูโรงเรียนนาข่า วิทยาคม และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2548 โดยแบ่งเป็นฝ่ายบริหาร จำนวน 4 คน ครูประจำการ จำนวน 30 คน และครูอัตราจ้าง จำนวน 3 คน คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 13 คน รวมทั้งหมด 50 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ฝ่ายบริหาร คณาครูโรงเรียนนาข่า วิทยาคม และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2548 โดยแบ่งเป็นฝ่ายบริหาร จำนวน 4 คน ครูประจำการ จำนวน 30 คน และครูอัตราจ้าง จำนวน 3 คน คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 13 คน รวมทั้งหมด 50 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variable) ได้แก่ สถานภาพของผู้ร่วมให้ ความคิดเห็น ได้แก่ ฝ่ายบริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent variable) ได้แก่ ความคิดเห็นของบุคลากร โรงเรียนนาข่าวิทยาคม ที่เสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนาข่า วิทยาคม ซึ่งความคิดเห็นเหล่านี้ได้จาก การสัมภาษณ์ และการประชุมเชิงปฏิบัติการ จนกระทั่งได้แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนาข่าวิทยาคม ปีการศึกษา 2550-2552

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาดำเนินการวิจัย 1 ปี (ระหว่างเดือนธันวาคม 2548 – พฤศจิกายน 2549) โดยมีขั้นตอน และระยะเวลาดำเนินการดังนี้

1-15 ธันวาคม 2548 แจงผลการประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียนน่าน
วิทยาคมให้บุคลากรทุกฝ่ายได้รับทราบ เพื่อเตรียมเสนอวิธีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ
โรงเรียนน่านวิทยาคม

1 ม.ค.-31 มี.ค. 2549 ผู้วิจัยสัมภาษณ์บุคลากรทุกคนเพื่อขอรับทราบข้อเสนอแนะ

3 มิถุนายน 2549 ผู้วิจัยนำข้อคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์มายกร่างเค้าโครง
แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

21 สิงหาคม 2549 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวิพากษ์ร่างเค้าโครงแผนพัฒนา
คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนน่านวิทยาคม โดยบุคลากร ทั้งภายใน และภายนอกเข้าร่วม
ประชุม

1-30 กันยายน 2549 ปรับปรุงร่างแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนน่าน
วิทยาคมครั้งที่ 1

20 ตุลาคม 2549 นำร่างแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนน่านวิทยาคม
ที่ได้รับการปรับปรุงแล้วเข้ารับการวิพากษ์ครั้งที่ 2

21-31 ตุลาคม 2549 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนน่าน
วิทยาคมฉบับสมบูรณ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง กรอบงานเพื่อการปรับปรุงแก้ไขปัญหา
และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป้าหมายของการพัฒนา
คุณภาพการศึกษาคือ “นักเรียน”

2. การประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก หมายถึง การประเมินผลและติดตาม
ตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรอง
มาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา หรือบุคคล หน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าว
รับรอง เพื่อเป็นการประกันคุณภาพ และให้มีการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา
ของสถานศึกษา

3. การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินการต่างๆ ในกระบวนการจัด
การศึกษาดังแต่การวางแผนไว้ตั้งแต่ต้น เพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้าง
ความมั่นใจ

และเป็นหลักประกันต่อผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนที่จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และเป็นที่ยอมรับของสังคม

4. เขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วย อำเภอวาปีปทุม อำเภอบรบือ อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย อำเภอนาเชือก อำเภอนาคู และอำเภอยางสีสุราช

5. ฝ่ายบริหาร โรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ของโรงเรียนนาข่าวิทยาคม

6. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง องค์กรคณะบุคคลที่ทำงานร่วมกับสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการศึกษาด้วยตนเองได้ตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุ และหรือองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ

7. ครู หมายถึง ครูในสถานศึกษา สังกัด โรงเรียนนาข่าวิทยาคม อำเภอวาปีปทุม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ได้แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนาข่าวิทยาคม โดยความร่วมมือร่วมคิดของบุคลากรทุกคนที่เกี่ยวข้อง ภายใต้กรอบแนวคิดคือ ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกของโรงเรียนนาข่าวิทยาคม โดยบริษัท เอส. เอ วิชั่น จึงคาดได้ว่าแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษานี้น่าจะเหมาะสมกับโรงเรียนนาข่าวิทยาคมที่จะนำมาปฏิบัติเพื่อปรับปรุงและเพิ่มพูนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนต่อไป